

III. Medievisztikai Vándorkonferencia

Pécs, 2025. augusztus 28-29.

Program és rezümék

Támogató

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, MEC_24_149238 project

2025. 08. 28. (CSÜTÖRTÖK)

PTE BTK IFJÚSÁG ÚTI CAMPUS
(7624 PÉCS, IFJÚSÁG ÚTJA 6.)

MEGNYITÓ, KÖSZÖNTŐK

(PTE BTK B ÉPÜLET 407 /PSZICHOLÓGIAI INTÉZET)

13.00–13.20

Prof. Fedeles Tamás rektorhelyettes – Köszöntő
Dr. Bene Krisztián dékán (PTE-BTK) – Megnyitó

13.30–14.00

Plenáris előadás I. – Zsoldos Attila DSc (HUN-REN-BTK):
Félig kihasznált források

14.00–14.10

Vita

Zsoldos Attila, DSc, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
zsoldos.attila@abtk.hu

Félig kihasznált források

Az előadás három olyan esettanulmányt mutat be, amelyek mindegyike valamely gyakran vizsgált forrás elemzését illetően új, a korábbiakban fel nem merült szempontok bevonására tesz kísérletet. A módszer alkalmazása régóta jól ismert. Az előadásban szóba kerülő három forrás – időrendben: Fulco 1146. évi végrendelete, a III. Béla korából származó jövedelemjegyzék, valamint az 1311. évi kassai szerződés – új szempontokat érvényesítő elemzése akkor sem teljesen érdektelen, ha a megnyugtató eredmény elmarad, máskor azonban a vizsgált forrásról kiderül, hogy indokoltan lehet azokat jóval korábbi történeti eseményekkel összefüggésbe hozni, mert hozzájárulnak az eseményekről rendelkezésre álló ismeretek bővítéséhez.

III. Medievisztikai Vándorkonferencia Program és rezümék

ANGOL NYELVŰ SZEKCIÓ - ENGLISH SPEAKING SESSION

14.20–15.40	SESSION I: MEDIEVAL CANON LAW AND NARRATIVE SOURCES CHAIR: DR. HABIL BARABÁS GÁBOR (PTE) PTE BTK B ÉPÜLET 403
14.20–14.40	Căţalin Rusu Babeş-Bolyai Egyetem (UBB), Történelem és Filozófia Kar, Doktori Iskola „Történelem. Civilizáció. Kultúra” <i>Canon law disputes and papal intervention: the controversial election of the archbishop of Esztergom (1204) in the interpretation of 13th century glossators</i>
14.40–15.00	Marija Pihovska Higher School of Economics, Russian and Comparative Literature <i>Roland's genealogy in Karlamagnús saga</i>
15.00–15.20	Tudor Stefanescu Tor Vergata University of Rome, History, Philosophical and Social Sciences Doctoral School <i>The teaching of canonist Damasus Hungarus on Secret Marriages</i>
15.20–15.40	Horváth Terézia Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Korújkori Doktori Program <i>The composition of the collegiate chapter of Vasvár during the reign of King Sigismund of Luxemburg</i>
15.40–15.50	Vita

15.50–16.00	Kávészünet
-------------	------------

Rusu, Căţalin

Babeş-Bolyai Egyetem (UBB), Történelem és Filozófia Kar, Doktori Iskola „Történelem. Civilizáció. Kultúra”

r_catalin@outlook.com

Konzulens(ek): Dr. Ioan-Aurel Pop, PhD, Babeş-Bolyai University, Faculty of History and Philosophy, Chairman of the Department of Medieval History and the History of Premodern Art, President of the Romanian Academy

Kánonjogi viták és pápai beavatkozás: Az esztergomi érsek vitatott választása (1204) a 13. századi glosszátorok értelmezésében

A 12. század végén az esztergomi és a kalocsai érsekség között kiéleződött feszültség a magyar királyok koronázási jogának kérdésében vitatott esztergomi érsekválasztáshoz vezetett. Ugrin érsek halála után a közismerten rivális kalocsai János igényt formált a tisztségre, ami ellenállást váltott ki az esztergomi érsekek részéről. Mindazonáltal a káptalan és a *suffraganeus* püspökök egyaránt megsértették a kánoni eljárásrendet. III. Ince pápa beavatkozott, és hosszas mérlegelést követően megerősítette János postulatióját. A 13. századi glosszátorok elemezték a pápa decretumait – *Postulationi, Licet per primas litteras és Bonae memoriae II* – rávilágítva az eljárási szabálysértésekre és a pápai beavatkozás szükségességére. Előadásom célja, hogy új nézőpontot kínáljon e helyzet megértéséhez – a 13. századi glosszátorok szemszögéből.

Pihovska, Marija

Higher School of Economics, Russian and Comparative Literature

mariia.pikhovskaya@gmail.com

Konzulens(ek): Daria Glebova, PhD, Higher School of Economics, Senior Lecturer of the Faculty of Humanities and the School of Philological Studies

Roland leszármazása a Karlamagnús sagában

A Karlamagnús saga (KS) több ófrancia gesta összeállításán alapul. Egyes részletek azonban nem biztos, hogy Franciaországból származnak, hiszen minden középkori fordítás egyben kulturális adaptáció is. Dolgozatom a motívum-átalakulás egy vitatott esetének bemutatásával foglalkozik. Elképzeléseket fogok bemutatni Roland genealógiájával kapcsolatban, amely az ófrancia anyag homályos területe. Roland származása rejtély, amelyről nem esik szó az olyan epikus költeményekben, mint a La chanson de Roland, La chanson d'Aspremont stb. Roland a La geste du Roi egyik központi szereplője, származása azonban a XIV. század előtt egyetlen, a ciklusban szereplő forrásból sem derül ki. A KS viszont rengeteg részletes információt közöl Roland születéséről, beleértve a rokon szülőktől (Nagy Károly és húga, Guillem) való származását is. Mivel vérfertőző kapcsolatok csak a fornaldarsögurban és a KS-ben fordulnak elő, amellet fogok érvelni, hogy Rolandot a KS szerzője az ókor (az ősi törvényeket betartó) hőseként fogja fel. A Volsunga saga vérfertőző esete nagyon hasonló a KS-ben szereplőhöz (Sinfjötli horizontális vérfertőzés terméke). Sinfjötli hatalmát azzal magyarázzák, hogy kizárólag Volsung családjának vérében osztozik. Az eposzi hősök közötti párhuzamok alapján arra következtethetünk, hogy Roland tisztázott genealógiája a KS-ben a helyi szerző skandináv adaptációjából ered, aki Rolandot a Volsunga saga francia Sinfjötlijének látta.

Stefanescu, Tudor

Tor Vergata University of Rome, History, Philosophical and Social Sciences Doctoral School.

tudor.steff@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Daniele Arru, Tor Vergata University of Rome

Damasus Hungarus kánonjogász tanítása a Titkos házasságokról

A IV. Lateráni Zsinatot III. Ince pápa hívta össze 1215-ben Rómában, és átfogó egyházi reformokat vezettek be, amelyek házassági reformot is magukban foglaltak. Damasus Hungarus a 13. század egyik legkiemelkedőbb kánonjogásza volt, aki glosszák gyűjteményét írta ezen általános zsinat határozatairól. Munkájában a házassági reformmal kapcsolatos zsinati kánonokat vizsgálta, és hangsúlyozta a házassági kihirdetések jelentőségét. Ezért ennek a tanulmánynak a központi kérdése az, hogy a magyar kánonjogász glosszáit a titkos házasságokról befolyásolták-e más jogtudósok, például Iohannes Teutonicus és Vicentius Hispanus írásai. Damasus kánonjogot oktatott a Bolognai Egyetemen, és valószínűleg taníthatott a Magyar Királyságban is. Bár továbbra sem bizonyított, hogy közvetlen szerepet játszott volna a lateráni reform magyarországi bevezetésében, figyelemre méltó, hogy 1274-ben a budai általános zsinat, amelyet Philip de Fermo pápai legátus hívott össze, olyan házassági reformokat vezetett be, amelyek magukban foglalták a titkos házasságok tiltását is.

Horváth Terézia

PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

horvath.terezia01@gmail.com

Konzulens(ek): Fedeles Tamás Dsc. Pécsi Tudományegyetem BTK Középkori és Koraújkori
Történeti Tanszék, C. Tóth Norbert Dsc. HUN-REN-MNL-SZTE Magyar Medievalisztikai
Kutatócsoport

A vasvári társaskáptalan személyi összetétele a Zsigmond-korban

A vasvári társaskáptalan személyi összetételének átfogó, modern tudományos elveknek megfelelő szisztematikus vizsgálata és elemzése eddig még nem történt meg. Majdani doktori dolgozatom e hiányosságot hivatott pótolni. A korábbi években bemutatott és elemzett korszakok (Árpád-kor, Anjou-kor, Mátyás-kor) után jelen, angol nyelvű, előadásomban a Zsigmond-kori személyzet sajátosságait mutatom be az eddig átvizsgált káptalani források (elsősorban a hiteleshelyi oklevelek), királyi, megyei és pápai oklevelek, valamint a vonatkozó szakirodalom alapján. Annak érdekében, hogy minél átfogóbb képet adjak a korszak vasvári káptalanáról a hangsúlyt elsősorban az intézményen belül megfigyelhető tendenciákra és nem az egyes személyek életpályájára helyezem. A méltóságviselők archontológiájának összeállítása mellett – hála a megkülönböztető nevek használatának – egyre több személy pályája követhető végig, amely lehetőséget ad a komplexebb elemzésre. Így képet kívánok adni a vasvári káptalanban javadalmasok származásáról, esetleges egyetemi tanulmányáról, a káptalanon belüli előmenetel lehetőségeiről, a javadalomviselések időtartamáról, továbbá a vasvári kanonokok káptalanon kívül viselt egyéb javadalmairól tisztségeiről is.

2025. 08. 28. (CSÜTÖRTÖK)

PTE BTK IFJÚSÁG ÚTI CAMPUS
(7624 PÉCS, IFJÚSÁG ÚTJA 6.)

PÁRHUZAMOS DÉLUTÁNI SZEKCIÓK

16.00–17.20	II. SZEKCIÓ: HATALMI VISZONYOK KÖZÉP-EURÓPÁBAN AZ ÉRETT KÖZÉPKORBAN LEVEZETŐ ELNÖK: DR. ZSOLDOS ATTILA (AZ MTA RENDES TAGJA) PTE BTK B ÉPÜLET 403
16.00–16.20	Varga Virág Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Történelem Segédtudományai Doktori Program <i>Osli nembeli Csornai Lőrinc pályafutása a 14. század elején</i>
16.20–16.40	Kalász István Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Korajúrkori Doktori Program <i>A várak jelentősége a Kőszegiek (két) tartományában. Esettanulmány a Kőszegiek várairól</i>
16.40–17.00	Németh Gergő Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program <i>A Habsburg-Laufenburgok világi és egyházi kapcsolatai a XII–XIV. században</i>
17.00–17.20	Vita

Varga Virág

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Doktori Iskola, Történelem Segédtudományai Doktori Program

vargavirag1102@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil Körmendi Tamás intézetigazgató-helyettes, tanszékvezető egyetemi docens, ELTE BTK Történelem Segédtudományai Tanszék

Osl nembeli Csornai Lőrinc pályafutása a 14. század elején

A jelen előadásban taglalt téma tágabb társadalomtörténeti kutatásomba illeszkedik, amelynek során a Nyugat-Dunántúlon birtokos, az oligarchák szintjét el nem érő, de országos vagy udvari méltóságviselőket, illetve megyésispánokat adó főúri nemzetségeket vizsgálom a 13. század második felében és a 14. század elején, okleveles források alapján. Az elsősorban Sopron megyében birtokos Osl nemzetség egyik legnagyobb ágának, a Csornai-ágnak egy tagját, Csornai Lőrincnek a pályafutását mutatom be a 14. század elejéről. A Csornaiak közül Gergely az 1280-as években több ízben is IV. László embereként tűnt fel, míg öccse, Lőrinc, bár pályafutása elején a Héder nembeli Kőszegiek embere és többször a várnagya is volt, legkésőbb 1319-re, de talán már 1316/1317 körül csatlakozott I. Károlyhoz. Ahhoz bizonyára nem voltak meg az erőforrásai, hogy ennél korábban áttérjen a király hűségére, annyira azonban tudott önálló politikát tudott folytatni, hogy az 1310-es évek második felében függetlenedni tudjon a királlyal szembekezdő oligarchacsaldától, sőt a Kőszegi-felkelések leverésében is részt vett több alkalommal. Ehhez vélhetően hozzásegítette egyrészt több megyére kiterjedő birtokhálózata, másrészt kapcsolatrendszere is. Az előadásban elsősorban Lőrinc oldalváltását járom körbe házasságának, tágabb kapcsolatrendszerének, a Kőszegiekkel való viszonyának, birtokhálózatának és tisztségviseléseinek elemzése segítségével. A téma remélhetőleg hozzájárul az oligarchák alatti előkelő réteg tanulmányozásához, illetve rávilágít a kapcsolatrendszer vizsgálatának fontosságára is.

Kalász István

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

kalaszisti@gmail.com

Konzulens(ek): Font Márta Dsc. PTE BTK Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék, Veszprémi László Dsc, PPKE BTK Történettudományi Intézet

A várak jelentősége a Kőszegiek (két) tartományában. Esettanulmány a Kőszegiek várairól

Történeti kutatásunk számára már régóta nem ismeretlen a várak jelentős szerepe a 13. század végi 14. század elejei események alakulásában. Összességében megállapítható, hogy a 13. század folyamán felemelkedett oligarchák kezén számos erősség volt. Társaikhoz hasonlóan a Kőszegi testvérek is igyekeztek számos erődítményt az uralmuk alá vonni. Jelen előadásomban ezen várak tartományon belül betöltött szerepét vizsgálom. Az eddigi kutatás a Kőszegiek kezén lévő erődített helyeket elsősorban fegyveres események kapcsán vizsgálta (ostrom, foglalás, hatalmaskodás). Ugyanakkor ezen várak szerepe nem korlátozható csupán katonai funkciókra, mivel védelmi jelentősége mellett elengedhetetlen szerepük volt a birtok irányításában, gazdasági életében, illetve egyéb más tényezők is hozzájárulhattak egy-egy erősség jelentőségéhez. A várak szerepének vizsgálatában az oklevelek, valamint a régészeti anyagok összevetése mellett a terület úthálózatát is elemzem. Ezen adatok összesítésével előadásomban bemutatom a Kőszegi territórium működésének egy speciális részét.

Németh Gergő

Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program

n.geri2001@gmail.com

Konzulens(ek): Prof.Dr. Bárány Attila Debreceni Egyetem, Doktori Tanácsok és Iskolák,
Bölcsészettudományi Doktori Tanács, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

A Habsburg-Laufenburgok világi és egyházi kapcsolatai a XII–XIV. században

A Habsburgok és a svájci kantonok közötti konfliktus jól feldolgozott téma a történettudományban. Azonban a német történetírásban is kevésbé ismert, hogy ezen háborúban a család Habsburg-Laufenburg nevű oldalága is részt vett, akiknek szerepük volt a svájci térségben. A helyi világi elit közé tartoztak, II. (Habsburg-Laufenburg) Rudolf (1274-1293) révén ők adták a konstanzi püspököt. Ezen oldalág I. (Habsburg) Rudolf német király nagybátyjától származott. Eredetük az 1238-as birtokfelosztásig vezethető vissza, amikor II. (Idős) Rudolf (?-1232) halála után a két testvér IV. Albrecht – a főág megalapítója – és III. Rudolf – az oldalág megalapítója – felosztották egymás között a család birtokait. Az idősebb testvér a mai Svájc északnyugati részén fekvő birtokokat kapta meg (Aargau, Frickgau, Zürichgau északi része), míg a fiatalabb testvér a közép-svájci területeket (Luzern, Schwyz, Klettgau, Laufenburg). A Rudolf-ág vizsgálata új perspektívát adhat a sváb nemesi család és a svájci kantonok konfliktusáról és Elő-Ausztria helyzetéről a késő középkorban, hiszen keveset tudunk a Habsburgok ezen birtokáról. Van-e a Laufenburg-ágnak szerepe abban, hogy az elő-ausztriai területek legfontosabb része az Osztrák-Svábföld maradt, morgarteni és sempachi csata után is? Jobb viszonyuk volt-e a svájciakkal, mint a főágnak? Előadásomban ezen kevésbé ismert Habsburg oldalág világi és egyházi kapcsolatait kívánom ismertetni és a főággal párhuzamba állítva kontextusba helyezni.

2025. 08. 28. (CSÜTÖRTÖK)

PTE BTK IFJÚSÁG ÚTI CAMPUS
(7624 PÉCS, IFJÚSÁG ÚTJA 6.)

PÁRHUZAMOS DÉLUTÁNI SZEKCIÓK

16.00–17.20	III. SZEKCIÓ: KÖZÉPKORI FILOZÓFIA, ÖNÉLETRAJZ-ÍRÁS, HIEDELMEK LEVEZETŐ ELNÖK: DR. HABIL. NOVÁK VERONIKA (ELTE BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 404
16.00–16.20	Papp Regina Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Korajkori Doktori Program <i>A bylandi kísértettörténetek a ciszterci példázatok között</i>
16.20–16.40	Vas Máté Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történelem Doktori Program <i>Az apa-fiú viszony és a datálás kérdése IV. Luxemburgi Károly önéletrajzában</i>
16.40–17.00	Tóth Tamás Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskola <i>Nagy Szent Albert kozmológiája</i>
17.00–17.20	Vita

Papp Regina

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraiújkorai Doktori Program

reginapapp1999@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil. Barabás Gábor Pécsi Tudományegyetem BTK Középkori és Koraiújkorai Történeti Tanszék

A bylandi kísértettörténetek a ciszterci példázatok között

Előadásomban egy a 15. század elején egy yorkshire-i ciszterci kolostorban (Byland) keletkezett kísértettörténet-gyűjteményt vizsgálok, különös tekintettel a bennük megnyilvánuló népi vallásos elemekre. A latin nyelvű forrás a Liber de sancte Marie de Bella Landa (British Library (Royal MS 15 A xx)) című kéziratban maradt fenn, mely a 12. század végére datálható. Kutatásom célja, hogy a szövegek tágabb környezetét vizsgálja, különös tekintettel arra, hogy az általuk leírt kísértetkép beleillik-e a ciszterci prédikációs gyakorlatba, van-e előzménye, eredeztethetők-e egyes elemei a ciszterci tanításokból. Bár többször kutatás tárgyát képezte a forrást, ezek leíró jellegű vizsgálatok voltak, melyek a szövegek egyes elemeinek különálló leírásán kívül nem jutottak tovább és nem vetették össze a szövegeket vagy az ábrázolt kísérteteket más forrásokkal. A tágabb kulturális és társadalmi közeg feltárásakor első lépésben a ThEMA: Thesaurus Exemplorum Medii Aevi digitális katalógusát felhasználva helyezem el a szövegeket a ciszterci példázatok hagyományában. A négy legnagyobb prédikációgyűjteményt vizsgálom, a szövegekben megjelenő visszajáró halottak ábrázolását, módját és képességeit hasonlítom össze a bylandi forrással. Előadásom bemutatja a szöveg keletkezési körülményeit és rámutat a ciszterci közeg jelentőségére.

Vas Máté

Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történelem Doktori Program

vasm4te@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. Klaniczay Gábor Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Középkori Történeti Tanszék Central European University Department of Historical Studies, Dr. Vadas András Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Középkori Történeti Tanszék

Az apa-fiú viszony és a datálás kérdése IV. Luxemburgi Károly önéletrajzának esetében

IV. Luxemburgi Károly (ur. 1346–1378) önéletrajza a későbbi német-római császár első harminc évéről számol be. A mű páratlan forrásértékkel bír, de a datálása a mai napig vitatott. A legkorábban fennmaradt kézirat nem szolgálhat útbaigazítással, mert csak Károly halála után, 1385 és 1390 között keletkezhetett. Távolatos célom a datálás kérdésének előmozdítása. Ehhez úgy próbálok hozzájárulni, hogy a következő kérdésre keresem a választ: az önéletrajz hogyan mutatja be az elődöt, vagyis I. Luxemburgi János (ur. 1310–1346) cseh királyt? Azért lényeges ennek a kérdésnek a vizsgálata, mert az elődhöz fűződő viszony főképp a trónra lépés utáni időszakban számíthatott, mintsem Károly uralmának kései periódusában. Lényeges, hogy amíg János nyugatabbra bőkezű lovagkirály hírében állt, addig a cseh elit éppenséggel pazarlása, távolléte, és idegensége miatt kritizálta. Károly a későbbiek során önmagát kegyes, bölcs és takarékos uralkodóként ábrázolta, aki a fegyverek helyett tárgyalással érte el céljait. Ez ellentétpárt képez azzal, ahogy apjáról vélekedtek a kortársak. Úgy gondolom, hogy Károly az önéletrajzában finom eszközökkel húzott határokat önmaga és apja közé. Így saját uralmát sikeresebbként mutathatta be, azt hangsúlyozva, hogy túltesz elődjén. Ahelyett, hogy hárította volna az apjával szembeni kritikát, inkább beépítette azt is az önreprezentációjába.

Tóth Tamás

Pécsi Tudományegyetem Filozófia Doktori Iskola

lampagyujtogato@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil. Kajtár Edvárd, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Hittudományi Kar Liturgia és Lelkipásztorkodástan tanszék

Nagy Szent Albert kozmológiája

Nagy Szent Albert (~1200-1280) alakja megkerülhetetlen a középkor szellemtörténetének áttekintésekor. Életműve oly szerteágazó és több területen is olyannyira megalapozó jellegű, hogy méltán nyerte el a Doctor Universalis, illetve a Nagy jelzőket. Már életében úgy hivatkoztak rá, mint a régi korok nagy filozófusaira. Filozófus, teológus, természettudós, a középkor egyik legjelentősebb polihisztorja. Személyével vette kezdetét Nyugat-Európában a komoly természettudományos érdeklődés. Egyháztanító, a természettudományok védőszentje. Mindezek mellett teológiai és filozófiai írásai is számottevőek. Összefoglalta a peripatetikus filozófia tanításait, kommentálta Arisztotelész, a korban az arab és zsidó fordításokon keresztül Európába bejutó, eddig ismeretlen műveit. Meghatározta és elkülönítette a filozófia és a teológia hatókörét, ezzel vette kezdetét a két terület egyértelmű különválása. Leghíresebb tanítványa a középkori keresztény filozófia oszlopa, Aquinói Szent Tamás, aki Albert arisztotelészi alapokon nyugvó tanításait vitte tovább. Előadásomban Albertus Magnus kozmológiájának feltérképezését tűztem ki célul, összehasonlítva és kontextusba helyezve annak eredetével. Albert célja az arisztotelészi világkép összeegyeztetése a keresztény felfogással. Ennek rekonstrukciójára teszek kísérletet, a kozmológián levezetve az első ok metafizikáját, amely Nagy Szent Albert szinte összes művét alap gondolatként hatja át.

2025. 08. 28. (CSÜTÖRTÖK)

PTE BTK IFJÚSÁG ÚTI CAMPUS
(7624 PÉCS, IFJÚSÁG ÚTJA 6.)

18.00–18.30 | Plenáris előadás II. – Dr. Szovák Kornél (PPKE): *Középkori novellák*
(PTE BTK B épület 407)

Szovák Kornél

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Medievalisztika Tanszék, Történettudományi Intézet
szovak.kornel@btk.ppke.hu

Középkori novellák

A 13. század elejétől fogva III. Ince pápa intézkedéseinek köszönhetően a nyugati, latin szertartású egyház kormányzata egyre inkább a Római Kúriában összpontosult. Ekkortól fogva a pápa hozott döntést a részegyházakból hozzá érkezett kéréseket illetően és a Kúriához fellebbezett ügyekben. Részint klerikusok, részint világi hívek kerestek személyesen benyújtott vagy közvetítő igénybevételével oda eljuttatott kéréseikben egyre nagyobb számban ügyes-bajos dolgaira gyógyírt a Római Kúriában, azt pedig, hogy mit lehetett szabályosan elnyerni a Kúriában, és mihez szükségeltetett a Szentatya különleges kegye, a mindenkori kancelláriai szabályok rögzítették. A század során fokozatosan emelkedett az írásban benyújtott folyamodványok (*supplicationes*) száma, melyek kezdetben eredeti formában maradtak korunkra, a 14. század közepétől azonban a bullaregisztrumokhoz hasonlóan a kérelmeket bemásolták az ún. *supplicatiós* regisztrumokba (*Registri delle Suppliche*), melyek ily módon kiapadhatatlan forrásává váltak a történeti-egyháztörténeti kutatásnak. A 15. század második felére már szükségessé vált egy gyakorlati kézikönyv (*Practica Cancellariae Apostolicae*) összeállítása és azok rendelkezésére bocsátása, akik abban reménykedtek, hogy szabálykövető folyamodványukat a pápa a referendáriusa összefoglalója alapján jóváhagyja és szignálja. Mivel a kérelmezőtől a gyónáshoz hasonló őszinteséget vártak el – vallomása azonban nem esett a gyónási titok kötelme alá –, a Kúriához folyamodók arra törekedtek, hogy kérésük háttérét minél meggyőzőbben adják elő, aminek az lett a következménye, hogy gyakran kerek történetekké formálták elbeszélésüket. Ezek a novellisztika körébe is utalható szövegek főképpen a középkori ember mindennapjairól és világnézeti képzetéről vallanak, a kérelmezők gyakorta különös elbeszélésekbe ágyazzák a velük megesett történéseket. Az előadás erre a forrástípus műfajában rejlő körülményre kíván példákkal rámutatni.

III. Medievisztikai Vándorkonferencia Program és rezümék

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLÓGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLELŐTTI SZEKCIÓK

9.40–11.00	IV. SEKCIÓ: ELBESZÉLŐ FORRÁSOK, ESZMETÖRTÉNET LEVEZETŐ ELNÖK: BAGI DÁNIEL (ELTE BTK / HUN-REN-BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 403
9.40–10.00	Ignác Ágoston Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Korajkori Doktori Program <i>Legitimitás és karakterépítés Gallus Anonymus gesztájában – a beágyazott levelek tükrében</i>
10.00–10.20	B. Kovács Péter ELTE BTK TDI Történelem Segédtudományai Doktori Program <i>VII. Gergely és Köztes-Európa – Szimbolikus kommunikáció és közép- európai narratívák</i>
10.20–10.40	Litkey Csongor Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Korajkori Doktori Program <i>A fehér ló mondája Anonymus Gestájában – Következtetések a Névtelen történetalkotási módszereivel és mondahasználatával kapcsolatban</i>
10.40–11.00	Vita

Ignác Ágoston

Pécsi Tudományegyetem BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

ignacz.agoston@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Dr. Bagi Dániel (ELTE BTK Kelet-, Közép-Európa Története és Történeti Ruszisztikai Tanszék), Dr. habil. Barabás Gábor (PTE BTK Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék)

Legitimitás és karakterépítés Gallus Anonymus gesztájában – a beágyazott levelek tükrében

A középkori források férfiak mellett több esetben nők életéről és tetteiről is megemlékeznek. A titokzatos Gallus Anonymus nevű lengyel krónikás gyakran idézett műve - *Gesta principum Polonorum* – is megőrzött néhány érdekes tényt a lengyel uralkodó (Ulászló Herman) Judit nevű feleségének életéről. Különösen érdekes az a történet, amely Ferdeszájú Boleszló (aki Judit fia volt, és később Lengyelország híres uralkodója lett) születésének csodálatos körülményeiről szól. A történet szerint Judit láthatóan gyermektelenséggel küzdött, ami a középkorban nagy nehézség (rosszabb esetben egyenesen kirekesztő) volt egy hercegnő számára. Végül Judit kitartó hite csodát eredményezett: fia született. Előadásomban megvizsgálom a történet lehetséges irodalmi forrásait, és azt, hogy miként értelmezhető a Judit történetét elbeszélő, beágyazott levél szövege, amely vélhetően fikatív, és Gallus Anonymus művében található. Mit kezdhünk egy fikatív levél által előadott elbeszéléssel? Mi lehet a valódi jelentősége Judit történetének?

B. Kovács Péter

ELTE BTK TDI Történelem Segédtudományai Doktori Program

peti610@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Dr. Bagi Dániel, tanszékvezető egyetemi tanár, ELTE BTK Kelet-, Közép-Európa Története és Történeti Ruszisztikai Tanszék

VII. Gergely és Köztes-Európa - Szimbolikus kommunikáció és közép-európai narratívák

Közismert, hogy VII. Gergely pontifikátusa (1073–1085) alatt a pápai levelezés a hatalmi viszonyok alakításának egyik kulcsfontosságú eszközévé vált. Előadásomban VII. Gergely azon 24 levelét vizsgálom, amelyeket közép-európai világi és egyházi szereplőkhöz intézett, és szimbolikus kommunikációs szempontból elemzem őket. A több száz fennmaradt pápai levélből ez a viszonylag kis korpusz lehetőséget ad az üzenetek strukturált vizsgálatára, különös tekintettel a hatalmi viszonyok alakítására és a politikai retorikára. Előadásomban összehasonlítom a közép-európai vonatkozású levelek formai és tartalmi jellegzetességeit, kiemelve az azonosságokat és eltéréseket. Az előadás egyik fő kérdése, hogy a pápai üzenetek hogyan formálták a helyi narratív forrásokat: milyen hatásuk volt a krónikaíráásra, és milyen mintázatok figyelhetők meg a levelek visszhangjában. A vizsgálat túlmutat a pusztá formulaelemzésen, és feltárja a szimbolikus valamint politikai kommunikáció eszközeit, amelyekkel a pápa igyekezett befolyásolni Köztes-Európa hatalmi dinamikáját.

Litkey Csongor

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

litkeycs@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Dr. Font Márta, DSc Pécsi Tudományegyetem BTK Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék

A fehér ló mondája Anonymus Gestájában – Következtetések a Névtelen történetalkotási módszereivel és mondahasználatával kapcsolatban

A XIV. századi krónikakompozícióból ismert fehérló-monda egyes momentumai megjelennek Anonymus Gestájában is. A monda a krónikakompozíció szövegében a honfoglalás legrészletesebben előadott epizódja, és kerek elbeszélést alkot, amely az ország meghódításának egész folyamatáról tudósít. Anonymusnál ezzel szemben a történetnek csak elemei jelennek meg, egy hosszadalmas honfoglalás leírásba ágyazva. Ezek az elemek az ország meghódításában központi jelentőségű, Salán vezér elleni hadjáratot foglalják keretbe. Az előadásban számba vesszük a monda Anonymusnál és a krónikakompozícióban történő feldolgozásai közötti különbségeket és hasonlóságokat, és a két mondavariáns egymáshoz való viszonyával kapcsolatos szakirodalmat. Bemutatjuk, hogy Anonymus hogyan bontja elemeire, és építi bele saját narratívájába a mondat. Ebből következtetéseket lehet levonni forráshasználatára, és műve szerkesztésében megmutatkozó elveire nézve. Legfontosabb következtetésünk az, hogy Anonymus egy kerek honfoglalástörténetet akart alkotni, egységes szerkesztésű cselekménnyel, és ennek a célnak alárendelve használta fel a fehérló-monda anyagát. Az így átalakított történetben a monda elemei annyira megváltoztak, hogy ha nem ismernénk a regét a krónikakompozícióból, nem tudnánk mondai eredetüket igazolni. Ez arra mutat rá, hogy Anonymus más mondákkal is megtehetette ezt, így képtelenek vagyunk azokat felismerni, tehát nem tudhatjuk, hogy a korabeli orális kultúrának milyen elemeit örökölték ránk.

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLÓGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLELŐTTI SZEKCIÓK

9.00–11.00	V. SZEKCIÓ: RÉGESZET, ANYAGI KULTÚRA, GAZDASÁGTÖRTÉNET LEVEZETŐ ELNÖK: GÁLFFY LÁSZLÓ (KRE BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 404
9.40–10.00	Tóth Boglárka Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Régészet Program, Budapest <i>Tudományok határán – A Kárpát-medencei 10. századi kétélű egyenes kardpengék készítésének elmélete és gyakorlata</i>
10.00–10.20	Majláthné Sipos Csilla Debreceni Egyetem, BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program <i>Konfliktusok, integráció és gazdasági fejlődés – Kun-magyar együttélés és állattenyésztés az Alföldön</i>
10.20–10.40	Megyesi Ákos SZTE Történelemtudományi Doktori Iskola, Medievisztika Program <i>Árpád-kori sírjelek és anyagvizsgálati tanulságai Magyarországon</i>
10.40–11.00	Vita

Tóth Boglárka

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Régészet Program, Budapest

tothbogi18@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. Langó Péter, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK, Régészeti Intézet Dr. Török Béla, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK Régészeti Intézet

Tudományok határán – A Kárpát-medencei 10. századi kétélű egyenes kardpengék készítésének elmélete és gyakorlata

A honfoglalás kori emlékek egyik legérdekesebb csoportját a vércsatornával ellátott kétélű egyenes kardok adják, amik Nyugat-, Észak és Kelet-Európában is közkedvelt fegyvernek számítottak. Kárpát-medencei elterjedésükkel kapcsolatban számos elmélet született, nagyrészüket inkább a 10. század második felére datálták. Az elmúlt néhány évben a hazánkban előkerült kétélű egyenes kardok kutatása új lendületet vett és egy többéves projekt keretein belül megkezdődött a tárgycsoport interdiszciplináris vizsgálata, ami a régészeti megközelítésen túl, magába foglalta a kardpengék archeometriai-archeometallurgiai (metallográfiai) elemzését is. Ennek megfelelően, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és Miskolci Egyetem Archeometallurgiai Kutatócsoportjának közös munkájával eddig 23 kard vizsgálata történt meg. Az eredményeket összegezve sikerült megfigyelni a pengék kovácsolása során alkalmazott különböző készítési módszereket (pl. hajtogatás, kovácshegesztés), illetve rekonstruálni a folyamat egyes lépéseit. Az elméleti megközelítésen túl, lehetőség nyílt bizonyos technikák gyakorlatban történő kipróbálására is. A kísérletet történeti vasbucán végeztük el és a kovácsolás során két – a kardpengék esetében is gyakran előforduló – technikát rekonstruáltunk: a hajtogatást, illetve a cementálást. Előadásomban a kísérleti kovácsolás, valamint a kardvizsgálatok eddigi eredményeit kívánom bemutatni és összehasonlítani.

Majláthné Sipos Csilla

Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program

csilla.sipos86@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Dr. F. Romhányi Beatrix DSc., Károli Gáspár Református Egyetem BTK
Történettudományi Intézet Medievalisztika Tanszék, Dr. habil Gulyás László Szabolcs, Nyíregyházi
Egyetem BTK Történettudományi és Filozófia Intézet

Konfliktusok, integráció és gazdasági fejlődés - Kun-magyar együttélés és állattenyésztés az Alföldön

Az 1240-es évekre, amikor a kunok a Magyar Királyságba vándoroltak, a jobbágyi gazdálkodás már jelentős mezőgazdasági és jogi fejlődésen ment keresztül, a mezőgazdasági termelés alapegységévé pedig a jobbágytelek vált. Az újonnan érkezetteknek alkalmazkodniuk kellett a magyar gazdasági és társadalmi viszonyokhoz, mely nem ment végbe konfliktusmentesen. A kunok főként az Alföld lakatlan részein, királyi földeken telepedtek le, ahol állataik számára elegendő legelő terület állt rendelkezésre. Bár a kunok beilleszkedtek az ország gazdasági rendszerébe, a legelőkért gyakran versengtek, sőt harcoltak is a helyi, magyar lakossággal. Ezeknek az eseteknek a részleteire néhány középkori oklevél világít rá, míg más, késő középkori források a közép- és alsó-Tisza-vidéki állattenyésztés gazdasági jelentőségét segítenek elemezni. Az előadás e régiók településeire összpontosít, és azt a kérdést járja körül, hogy a szarvasmarhatartás és -kereskedelem hogyan járulhatott hozzá Magyarország e régióinak 13-16. századi fejlődéséhez.

Megyesi Ákos

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola Medievisztika Program

megyesiakos13@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil Wolf Mária címzetes egyetemi tanár, SZTE-BTK Régészeti Tanszék

Árpád-kori sírjelek és anyagvizsgálati tanulságaik Magyarországon

A hazai középkorkutatásban a templom körüli temetkezések témaköre több kérdést rejt magában, mint amennyit a kutatás jelenleg az írott és régészeti adatok csekélysége miatt megválaszolni képes. Ezek közül az egyik a sírjelölésnek a módja. Az elhunyt nyughelyének megjelölése ma már szerves részét képezi a temetkezési szokásainknak, jelenlegi tudásunk szerint azonban ez az Árpád-korban még közel sem tekinthető általánosnak. Ebből kifolyólag a hazai régészeti emlékanyagnak egy ritka és meglehetősen sajátos csoportját alkotják azok a kőből faragott sírjelek, amelyek e kutatás témáját képezik. A jelenleg 54 helyszínről ismert 164 sírjel túlnyomó többségben szórványként, bolygatott helyzetben vagy másodlagosan beépítve került elő, így keltezésükben és az elhunytak személyének azonosításában is leginkább a formavilágukkal, kidolgozásukkal és díszítésükkel kapcsolatos megfigyelések lehetnek segítségünkre. A kutatás szerves részét képezi továbbá a sírjelek archeometriai vizsgálata, amelybe 61, sírjelből származó kőmintát tudtunk bevonni. Ezáltal pontosabb képet kaptunk az anyaghasználatról, valamint a nyersanyagok lehetséges származási helyének meghatározása után az egyes piac- és bányakörzetekről is.

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLOGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLELŐTTI SZEKCIÓK

11.20–12.20	VI. SZEKCIÓ: ARCHONTOLÓGIA, PROZOPOGRÁFIA LEVEZETŐ ELNÖK: FEDELES TAMÁS (PTE) PTE BTK B ÉPÜLET 403
11.20–11.40	Kovács István Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program <i>Az aradi prépostság személyi összetétele az Árpád és Anjou-korban</i>
11.40–12.00	Szádoczki Bálint Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola A Magyar Királyság, illetve a Kárpát-medence története 1526-1790 között <i>Aragóniai János Biborosi Kollégiumon belüli kapcsolati hálója</i>
12.00–12.20	Vita

Kovács István

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

kovacs.istvan.hok@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. Dr. Fedeles Tamás Dsc. Pécsi Tudományegyetem BTK Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék

Az aradi prépostság személyi összetétele az Árpád és az Anjou-korban

A készülő doktori disszertációm témáját képző aradi prépostság személyi összetétele apró mozaik darabja a középkori Magyar Királyság társadalomtörténeti rekonstrukciójának. A rendelkezésre álló adatok a 12. század közepétől a 16. század közepéig – változó mélységben – engedik megismerni az intézmény egykori tagjait. A jelen előadás időintervallumát képező Árpád és Anjou-korban keletkezett források ráadásul az oklevélállomány kisebb részét jelentik csupán. Mégis a szórványosan a királyi udvarban is feltűnő aradi kanonokok és a 2025-ben megjelenő és az ország valamennyi intézményével foglalkozó archontológiai adattár kiváló apropót és lehetőséget nyújtanak arra, hogy a korábbiaknál részletesebb vizsgálat alá vonjuk a káptalan tagjait és elemezzük milyen pályafutással kecsegtetett a dél-alföldi testületben szerzett stallum. Ráadásul az eddigi eredményeknek köszönhetően immár komparatív elemzés tárgya lehet a személyzet a különböző időszakokban megfigyelt jellemzőivel és a szomszédos csanádi káptalannal. Egyúttal érdemes feltenni a kérdést, hogy a káptalankutatás hagyományos dilemmái, úgymint a káptalani stallumok betöltése, a javadalmak származása, a pályafutás elemzése vajon egyaránt alkalmazhatók az Árpád-korra és a Jagelló-korra vonatkoztatva? A prezentáció nem titkolt célja, hogy eredményeit és vizsgálati módszereit tudományos fórumon mutassa be, amely hozzájárul a disszertáció téziseinek finomításához is.

Szádoczki Bálint

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola A Magyar Királyság, illetve a Kárpát-medence története 1526-1790 között

szadoczkiбалint@gmail.com

Konzulens(ek): Kristóf Ilona, PhD habil., Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Ókori, Középkori és Kora Újkori Történeti Tanszék

Aragóniai János Bíborosi Kollégiumon belüli kapcsolati hálója

„Boldog legyen számodra az a hely, amelyet rendünkben elfoglalsz, és boldog legyen az Egyház, amely egy ilyen jelentőségteljes atyai alakkal gyarapodik.” Ezekkel a szavakkal köszöntötte Jacopo Ammannati-Piccolomini (1422–1479) hivataltársa, Aragóniai János (Giovanni d’Aragona, 1456–1485) 1477. évi bíborosi kinevezését, és egyben vízionált számára, dinasztiája és az Egyház számára is olyan jövőképet, amelyben ő játszhatta volna az egyik kulcsszerepet. Hivataltársai közül azonban többen a nápolyi érdekek kiszolgálóját látták benne, emiatt bizalmatlanok voltak vele szemben, így bíborosi ténykedésének kezdetén bizonyos szempontú előítéletet fogalmaztak meg vele szemben. Kikhez tudott fordulni családja politikai elképzeléseinek megvalósítása érdekében? Hogyan tudta pozícionálni magát a Bíborosi Kollégiumon belül? Kikkel ápolt igazán jó viszonyt hivatalnoktársai közül? Voltak-e köztük barátai? A bíborosi testület könnyen körül határolható és több szempont szerint elemezhető csoportot alkotott a 15. században, így mind az egyének, mind a közösségük együttes vizsgálata releváns eredményeket hozhat. Az előadás célja, hogy Aragóniai János egy politikai elitcsoporton belüli szerepváltozásait, mintáit, stratégiáit és lehetőségeit felderítse.

III. Medievisztikai Vándorkonferencia Program és rezümék

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLOGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLELŐTTI SZEKCIÓK

11.20–12.40	VII. SZEKCIÓ: HUSZITÁK, KERESZTES HADJÁRATOK ÉS A KELET LEVEZETŐ ELNÖK: BÁRÁNY ATTILA (DE BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 404
11.20–11.40	Holescska Zoltán Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola Medievalisztika Program <i>Félhold és Oroszlánszív – Új perspektívák a harmadik keresztes hadjárat kutatásában</i>
11.40–12.00	Bojtár Erzsébet Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Régészeti Műhely <i>Középkori kőfaragójelek a Crac des Chevaliersben</i>
12.00–12.20	Varga Imre Solt Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program <i>A „zsigmondi ajánlat” – Zsigmond pozsonyi tárgyalása a huszitákkal 1429-ben</i>
12.20–12.40	Vita

Holecska Zoltán

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola Medievalisztika Program

holecskazoltan@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil. Hunyadi Zsolt PhD Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszék

Félhold és Oroszlánszív - Új perspektívák a harmadik keresztes hadjárat kutatásában

A harmadik keresztes hadjárat (1189-1192) kutatásában számos új megközelítés felmerült az elmúlt évtizedekben. Mind magyar, mind nemzetközi viszonylatban megjelentek új munkák, melyek bevonása a kutatásba ma már elengedhetetlenné vált. Noha a teljes harmadik hadjáratot átfogó munka megjelenése még várat magára, előadásomban felvonultatni szándékozom, mit is tudunk eddig, illetve mik az újdonságok a téma kapcsán, egyfajta historiográfiai jellegű áttekintést adva.

Bojtár Erzsébet

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Régészeti Műhely

bojtár.erszebet.hu@gmail.com

Konzulens(ek): dr. PhD, Szakács Béla Zsolt PPKE BTK Művészettörténet Tanszék; dr. PhD, Major Balázs PPKE BTK Régészettudományi Intézet

Középkori kőfaragójelek a Crac des Chevaliersben

A középkori épületek jól megmunkált építőköveit, a kvádereket a korabeli kőfaragók a saját maguk által használt jellel látták el. A kőfaragójelekkel sűrűn beterített falak vizsgálatával egy épületegyüttesen belül számottevő építéstörténeti következtetéseket lehet levonni, kiegészítve a régészeti és építéstörténeti kutatásokat. Míg Nyugat-Európában ezek kutatásának nagy hagyománya van, ami számos, kiváló állapotban fennmaradt középkori épületüknek is köszönhető, a közel-keleti épületkutatás gyakorlatába ennek módszerei nem igazán mentek át, noha pl. a Szentföld egyik legnagyobb épen maradt keresztes lovagvára, a Crac des Chevaliers minden kétséget kizárólag tökéletes alanya lehet ennek. A 2016. júliusában még ad hoc jellegű feladatként indult kutatás mára hét teljesen felmért keresztes kori építményt és több ezer regisztrált kőfaragójelet foglal magába. Jelen beszámoló a Crac des Chevaliers konkrét példáin keresztül mutatja be ennek a kutatási iránynak a jelentőségét és lehetőségeit.

Varga Imre Solt

Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, Történelem Program

ordularyildirim@gmail.com

Konzulens(ek): Bárány Attila Dsc, Debreceni Egyetem BTK Közép- és Kora Újkori Magyar- és Segédtudományi Tanszék, C. Tóth Norbert Dsc. HUN-REN-MNL-SZTE Magyar Medievisztikai Kutatócsoport

A „zsigmondi ajánlat” – Zsigmond pozsonyi tárgyalása a huszitákkal 1429-ben

A Magyar Királyságot az első jelentősebb huszita betörés 1428-ban érte, amire a magyar hadsereg nem tudott megfelelően reagálni. A galambóci vereséggel is egyértelművé vált a növekvő török fenyegetés, ami a sikeres cseh betöréssel együtt a tárgyalásoktól korábban elzárkózó Zsigmondot arra sarkallta, hogy jelezze a huszita vezetőknek: kész a fegyverszünetre. A többszöri egyeztetési kísérlet ellenére nem született egyezség. A tárgyalássorozatról hazai ismereteink Tóth-Szabó Pál óta mérsékelten növekedtek, számos kérdésre nem kaptunk választ, amik a források (MNL OL DL/DF vonatkozó oklevelei; Fontes rerum Austriacarum; Urkundliche Beträge) és a recens nemzetközi szakirodalom (ld. Josef Maček, William R. Cook) adatai alapján megválaszolhatók lehetnek: mely okokból döntött a két fél a tárgyalás mellett? Milyen pontokat akartak belefoglaltatni a szerződésbe? Miben engedtek és mihez kötötték magukat a tárgyaló felek? Mik voltak a sikertelenség okai? Prezentációmban magyarázattal szolgállok arra, hogy miért nevezhetjük ezt a tárgyalássorozatot stratégiai időhúzásnak. A felek irreális követeléseikkel egyértelműen nem terveztek megállapodni, a kölcsönös bizalom és az engedékenység hiánya ennek egyértelmű bizonyítéka volt. Az előadáshoz kapcsolódó kutatás nemcsak a Zsigmond-kor diplomáciatörténetéhez, valamint szűkebb értelemben véve a huszitákhoz való viszonyuláshoz, hanem a cseh vallásháború alakulásához is hozzájárulhat.

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLÓGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLUTÁNI SZEKCIÓK

13.40–14.40	VIII. SZEKCIÓ: DINASZTIKUS KAPCSOLATOK ÉS -REPREZENTÁCIÓ LEVEZETŐ ELNÖK: KISS GERGELY (PTE BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 403
13.40–14.00	Kis-Kádi Anna Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraiújkorai Doktori Program <i>Magyar trónigények a nápolyi Anjouk dinasztikus reprezentációjában</i>
14.00–14.20	Tuza Bénédicte École Nationale des Chartes (Paris) <i>I. Lajos magyar király és V. Károly francia király által gyermekeik számára kötött négy házassági szerződés összehasonlító vizsgálata</i>
14.20–14.40	Vita

Kis-Kádi Anna

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Középkori és Koraújkori Doktori Program

kiskadinna@gmail.com

Konzulens(ek): Prof. dr. Kiss Gergely Bálint az MTA doktora/Dsc, Pécsi Tudományegyetem BTK, Középkor és Koraújkori Történeti Tanszék

Magyar trónigények a nápolyi Anjouk dinasztikus reprezentációjában

A kutatásom témája a nápolyi Anjouk mecénatúrájában megjelenő magyar trónigény. Az előadásomban a dinasztikus reprezentáció helyszíneivel, a reprezentációhoz köthető műalkotásokkal, azoknak megrendelőivel és alkotóival, valamint a dinasztikus reprezentáció eszközeivel foglalkozom, időbeli keretét az Árpád- és az Anjou-dinasztia kettős házasság létrejötté (1269) és Johanna nápolyi királynő trónra kerülése (1343) adja. Célom az volt, hogy az "Anjou birodalmon" belül összegyűjtsem a magyar dinasztiahoz való kötődést kifejező műalkotásokat, melyeknek elhelyezkedését térképen jelöltem, és a dinasztia adott tagjához kötöttem őket. Amennyiben a mecénás személye kérdéses, a saját elméletem vázoló fel ezzel kapcsolatban. Az előadásom ezért részben művészettörténeti jellegű, de a képzőművészeti alkotások mellett az irodalomban megjelenő motívumokra is kitérek. A dinasztikus reprezentáció eszközei legtöbbször a címerek és a dinasztikus szentek ábrázolása voltak, helyszínei pedig elsősorban a szakrális terek voltak, amelyek nem csupán Nápolyra korlátozódtak, hanem a hatalmi központtól távol eső területeken is megragadhatók. A vizsgálat tárgyához hozzátartozik a ranghoz illő ajándékok küldése is, amelyek gyakran szintén az Árpádokhoz való kötődést kifejező motívumokkal voltak ellátva.

Tuza, Bénédicte

École nationale des chartes

benedicte.tuza@gmail.com

Konzulens(ek): dr. Olivier Cantaut, École nationale des chartes, Kiss Gergely, Pécsi Tudományegyetem BTK, Középkori és Koraújkori Történeti Tanszék

I. Lajos magyar király és V. Károly francia király által gyermekeik számára kötött négy házassági szerződés összehasonlító vizsgálata

Előadásomban azt a négy házassági szerződést hasonlítom össze, amelyet I. Lajos magyar és V. Károly francia király kötött gyermekeik, Katalin a magyar király leánya és Lajos francia trónörökös számára (1374. augusztus. 10. - 1375. december. 13.). A házassági tervezet hivatalos dokumentumait Óváry Lipót és Eugène Jarry részben ugyan kiadta, de ők nem foglalkoztak azzal, hogy az egyes szövegeket hogyan vették át és másolták át egyik szerződésből a másikba. Az előadás kitér az ugyanebben az időben keletkezett másodlagos dokumentumokra is, hogy képet kapjunk e négy házassági szerződés megszerkesztésének körülményeiről, kitérve azok fizikai jellemzőire, továbbá az uralkodók különböző követői is bemutatásra kerülnek.

III. Medievisztikai Vándorkonferencia Program és rezümék

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLÓGIA INTÉZET)

PÁRHUZAMOS DÉLUTÁNI SZEKCIÓK

13.40–14.40	IX. SZEKCIÓ: MÓDSZERTANI PROBLÉMÁK, MEGOLDÁSOK LEVEZETŐ ELNÖK: HUNYADI ZSOLT (SZTE BTK) PTE BTK B ÉPÜLET 404
13.40–14.00	Szász Péter Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola Medievisztika Program <i>Középkori okleveles adatbázisok adatbányászati módszerekkel való kutatásának módszertani problémáiról</i>
14.00–14.20	Megyesi Zoltán Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Doktori Iskola Medievisztika Program <i>A Stein Aurél-gyűjtemény ótörök rovásírásos dokumentumainak komplex vizsgálata</i>
14.20–14.40	Vita

Szász Péter

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Történelemtudományi
Doktori Iskola; Medievalisztika Program

szasz.peter82@gmail.com

Konzulens(ek): Dr. habil. Hunyadi Zsolt PhD egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem
Történeti Intézet

Középkori okleveles adatbázisok adatbányászati módszerekkel való kutatásának módszertani problémáiról.

A nagyméretű, digitalizált adatbázisok az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb szerepet kaptak a történettudomány kutatásaiban. A modern adatbányászati módszerek segítségével olyan összefüggések is feltárhatók, amelyek a hagyományos kvalitatív elemzésekkel nem mindig válnak láthatóvá. Az előadás során a középkori okleveles adatbázisok elemzésének lehetőségeit vizsgálom, valamint azokat a módszertani kihívásokat, amelyek az ilyen típusú források digitalizálásával és feldolgozásával járnak. A középkori oklevelek és regeszták feldolgozása során az egyik legnagyobb probléma az időben elhúzódó szerkesztési folyamatokból eredő inkonzisztenciák kezelése. A regeszta gyűjtemények gyakran évtizedek alatt készültek el, így az egyes kötetekben eltérő rövidítési szabályok, stilisztikai eltérések és szerkesztési megközelítések jelenhetnek meg. Az ilyen heterogén adathalmazok automatizált feldolgozása további nehezítő körülményeket vet fel, amelyek megoldására speciális algoritmusok és adatnormalizálási módszerek szükségesek. Az előadás egy módszertani kutatás kezdeti fázisát mutatja be. A következő lépések közé tartozik az egyes adatbázisok harmonizálása, a szövegfeldolgozási módszerek finomhangolása és az adatbányászati algoritmusok adaptálása a középkori szövegek sajátosságaihoz.

Megyesi Zoltán

Szegedi Tudományegyetem BTK Nyelvtudományi Doktori iskola, Altajisztika Program
megyesi.zo@gmail.com

Konzulens(ek): dr. PhD Kempf Béla Szegedi Tudományegyetem BTK Altajisztikai Tanszék

A Stein Aurél-gyűjtemény ótörök rovásírásos dokumentumainak komplex vizsgálata

A 20. század elején Stein Aurél több tudományos expedíciót vezetett a mai Nyugat-Kína területére. Kutatóútjainak eredményeként jött létre az a Nagy-Britanniában őrzött kéziratos gyűjtemény, amelynek jelentős része a térség kora középkori államalakulataihoz kapcsolódik. A dokumentumok közül az egyik legismertebb az Irk Bitig, egy 9. századi ótörök rovásírásos jóskönyv. Az Irk Bitig mellett azonban további tizenkét rovásírásos dokumentum is ismert. Bár ezeket korábban már publikálták, komplex vizsgálatuk újabb adatokat szolgáltat, amelyek hozzájárulhatnak az íráshasználat fejlődésének jobb megértéséhez a 8.–10. századi török népek körében. Előadásomban olyan megközelítést alkalmazok, amely a szövegek ortográfiai és paleográfiai sajátosságait elemzi, illetve áttekintem a dokumentumokban előforduló személyneveket és címeket. A nyelvészeti és filológiai szempontból releváns adatokat ezt követően a mongóliai rovásírásos korpuszban megfigyelt hasonlóságok és eltérések tükrében vizsgálom. Az összehasonlító elemzés célja olyan következtetések levonása, amelyek kronológiai szempontból is relevánsak, illetve rávilágítanak az íráshasználatban bekövetkezett változásokra.

2025. 08. 29. (PÉNTEK)

PTE BTK B ÉPÜLET
(PSZICHOLÓGIA INTÉZET)

15.00–15.40

KÖNYVBEMUTATÓ

A KÖTETET BEMUTATJA: HUNYADI ZSOLT

PTE BTK B ÉPÜLET 407

Medievisztikai Vándorkonferencia. Tanulmányok 2. Szerk. Árvai Tünde – Katona Csete. Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola. Debrecen, 2025. előadásai (Papers presented on the Second Itinerant Conference on Medieval Studies)

A KÖTETEKET BEMUTATJA: SZOVÁK KORNÉL

Janus Pannonius Epigrammái. Latinul és magyarul. A jegyzeteket írta és a fordításokat gondozta Török László. A latin szöveget sajtó alá rendezte és a kötetet szerkesztette Mayer Gyula. (Bibliotheca Collegii Professorum Hungarorum, Classis Philosophica). Piliscsaba 2025.

Liber Ruber. Chartularium monasterii Sancti Martini de Sacro Monte Pannoniae. Volumen II. Editio critica cum studiis. Redegerunt Kornél Szovák et Gyula Mayer. (Bibliotheca Collegii Professorum Hungarorum, Classis Philosophica). Piliscsaba 2025.

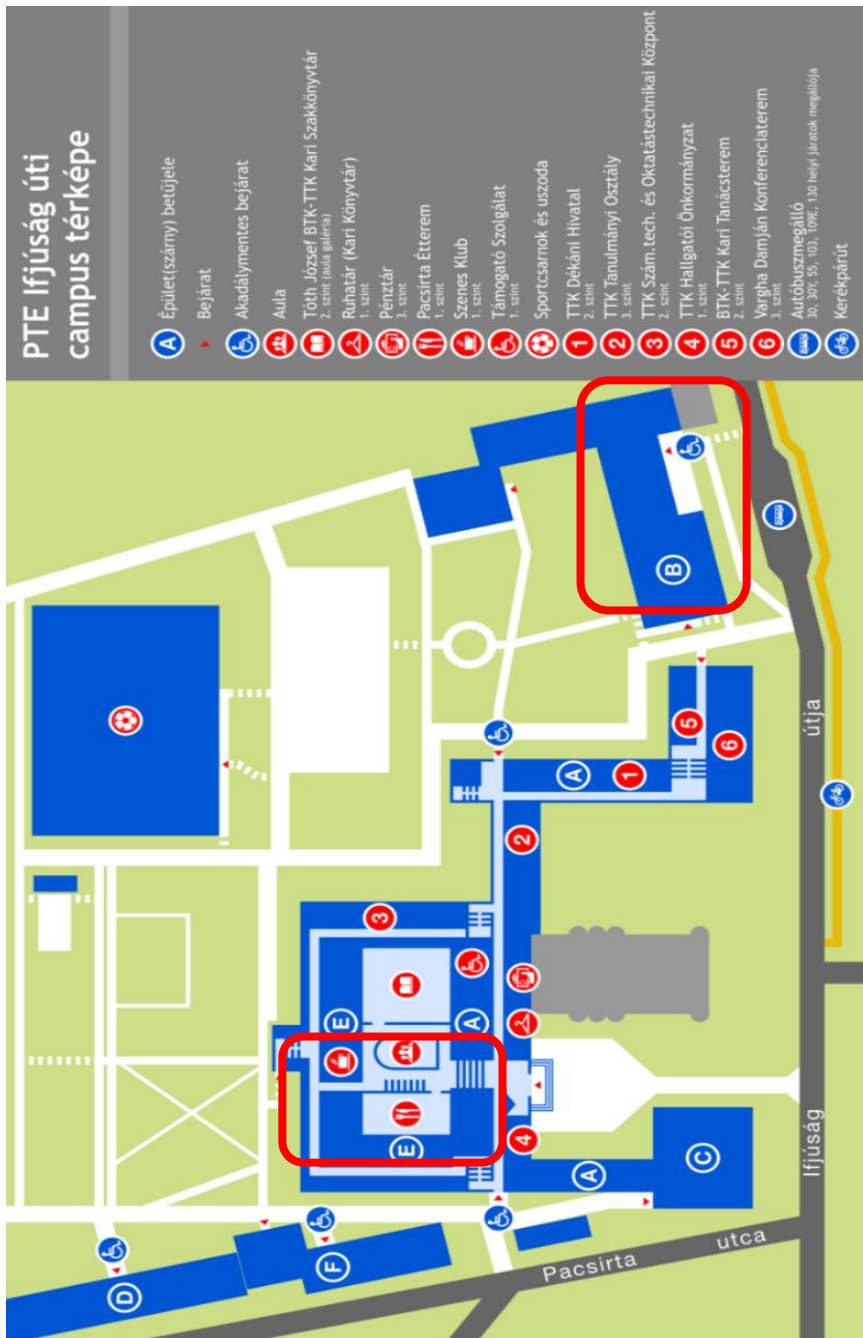
15.40–16.00

ZÁRSZÓ

NÉVMUTATÓ (ELŐADÓK)

B. Kovács Péter, 22
Bojtár Erzsébet, 34
Holecska Zoltán, 33
Horváth Terézia, 8
Ignácz Ágoston, 21
Kalász István, 12
Kis-Kádi Anna, 37
Kovács István, 29
Litkey Csongor, 23
Majláthné Sipos Csilla, 26
Megyesi Ákos, 27
Megyesi Zoltán, 42
Németh Gergő, 13
Papp Regina, 15

Pihovska, Marija, 6
Rusu, Cătalín, 5
Stefanescu, Tudor, 7
Szádóczki Bálint, 30
Szász Péter, 41
Szovák Kornél, 18
Tóth Boglárka, 25
Tóth Tamás, 17
Tuza, Bénédicté, 38
Varga Imre Solt, 35
Varga Virág, 11
Vas Máté, 16
Zsoldos Attila, 2

[HÁTSÓ BORÍTÓ]

Támogatóink

Nemzeti Kutatási, Fejlesztés és Innovációs Hivatal, Mecenatura Program
MEC_SZ 149238 számú és „Nemzetközi történeti kutatások integrációja
és tudományos utánpótlás-nevelés a Pécsi Tudományegyetemen”

*

Pécsi Tudományegyetem Rektori Hivatal

*

Pécsi Tudományegyetem Dékáni Hivatal

III. Medievisztikai Vándorkonferencia Program és rezümék

